

ՀԱՅՐԵՆԻ ԵՐԳ

Դուն կը ժպտիս անցորդներուն
Ծաղկավաճառ աղջկան պէս,
Սէր կը բաժնես, սիրտ ամէնուն,
Հայրենի երգ կարօտակէզ:

Դուն ալ պանդուխտ մեզի նրման,
Կ'երագես միշտ մեր կրօնակներ,
Վէրքի երգիչն ալ Աբովեան
Կ'ուզես ըլլայ սրտիդ ընկեր:

Ինձ կը թըլի թէ Երեւան
Եւ մեր Մասիսն երկնակատար
Հըրաշքի պէս այստեղ ըլլան
Եւ ես Նորքէն կը նայիմ վար:

Մինչ դուն կապոյտ թեւեր առած
Եւ գոյն ոսկի մեր արեւուն,
Միշտ կը փնտոես երկինքներ բոց
Տենչալով մեր վարդն ու գարուն:

Երբոր կ'իջնեն լուս ըստուերներ
Դուն կը փոխուիս խորհուրդ, դիւթանք,
Ոչ մէկ սոխակ դեռ չի գիտեր
Ո՞ր դրախտէն է այս արծազանգ:

Այս լեռներուն, այս ձորերուն
Դուն ես Զարթիքն առաւօտեան,
Ու կը դընես ամէն կողմ գոյն,
Եւ ամէն տեղ սիրտ հայկական:

Ու լիբանան իր լեռներով
Եւ ծովն հըսկայ Միջերկրական,
Կը սպասեն որ գայ երգելով
Սիրոյ մասին Սայեաթ-Նովան:

Երբ կը լըսեմ քեզ հեռուէն
Աչքերէս միշտ արցունք կու գայ,
Պանդուխտ կը զգամ գիտ այն ատեն
Եւ սիրտըս ինչպէս գիմանայ:

Սկսածներ 1951
Պիքֆայա-Ղիւրաման

ՊԵՅՐՈՒԹ

Ափերուդ վըրան երբ ծովը կու գայ
Մեզի անձանթ երգեր հիւսելու,
Երազ կը թըլի, իմ սիրտըս վըկայ,
Մանկութիւնս զգուող անցեալ օրերու:

Երբ քեզ կը տեսնեմ գերդ յաւերժահարս
Երկու կապոյտի համբոյրներու տակ,
Արեւը գիտէ թէ փոքր է աշխարհս
Ինչպէս անձրեւի կաթիլ մը յտակ:

Երբ քու ճակատիդ վերջալոյսն ոսկեայ
Պըսակ կը կապէ վարդ ու յասմիկի,
Ես կը խորհիմ թէ աշխարհիս վըրայ
Արեւը մենակ քեզ համար կ'ապրի:

Ուրիշ տեղ չըկայ այսպէս մայրամուտ
Ուր շողերն այնքան ցաւով հեռանան,
Անունիդ վըրայ կ'երգնում ես Պէյրուի
Որ վաղն աւելի շողեր պիտի լան:

Եւ քանի՜ հազար մեծ ու փոքր աստղեր
Յորեկը տրտում ըզքեզ կ'երագեն,
Կ'ուզէին ըլլալ յաւիտեան գիշեր
Առանց լուսնակի, որ շուրջը պարեն:

Միշտ մայրամուտին ես կը բարձրանամ
Լեռներուդ վըրայ սաղմոսը սըրտիս,
Ըզքեզ կը դիտեմ ու գայն կը կարգամ,
Մայրիներուն հետ երանելով գիտ:

Ո՛հ, երանի թէ ես գիշերն ի բուն
Կանգնէի այստեղ և ըլլայի ծառ,
Դու միշտ նազելի դիմացը ծովուն,
Դիմացն աստղերուն ինչպէս նոր գոհար:

Աչքերս ընէի կուրծքիդ աղամանդ,
Տենչերըս վըզիդ ոսկեղէն մանեակ,
Միշտ քեզ տեսնելու, լալու մանաւանդ
Որ կ'անցնին օրերս իրարմէ արագ:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

Օգոստոս 1951
Պիքֆայա-Ղիւրաման

ԵՐԿԱՆԱԶԱՐԷ

Յաւի ու զրկումի մէջ եփուած նկարա-
դիր մը, ջղային խառնուածքով եւ յո-
ռետես կեանքին հանդէպ, լեռնականի
անկեղծ ու պարզ արտայայտութեամբ,
երբեմն նոյնիսկ չոր ու առանց ձեւակեր-
պութեան եւ նիստուկացի նրբութեան:
Տրտում խորք մը կը բնորոշէր իր բոլոր
գործերը: Իր խիղիսն ու անշողորթ իր-
կարագիւրը, հրապարակագրական մամու-
լի մէջ մանաւանդ ստեղծեց թշնամիներ
իրեն դէմ, որովհետեւ զրչով ու լեզուով
կը հալածէր անտաղանդ գրողները, եւ
ինքն ալ փոխադարձաբար ենթարկուած
էր անոնց չար լեզուին ու անմիտ քննա-
դատութիւններուն: Բայց Շիրվանդադէ
մնաց անդրդուելի իր պայքարին մէջ, եւ
միշտ հպարտ ու ինքնավստահ, դո՛ս ու եր-
ջանիկ էր, վասնզի, ինչպէս կ'ըսէ ինքը
« Իւր հակառակորդների միջեւ չկար եւ ոչ
մի տաղանդաւոր մարդ »:

Երկու կարեւոր յատկանիշեր աչքի կը
դարձնեն Շիրվանդադէի վէպերուն մէջ.
այլազանութիւնն միւրի եւ առարկայակա-
նութիւնն անոնց պատկերացումին մէջ:
Այդ այլազանութիւնը կամ բեղունութիւնը
իրական կեանքի բազմազանութենէն առաջ
կու գայ. « Իմ գործերը, կ'ըսէ ան, բոլորը
մի մի եղելութիւններ են կեանքից վերցը-
ւած եւ փոփոխած զեղարուեստի պահանջ-
ների համեմատ »: Կեանքը արդէն յինքեան
հարուստ է ապրումներով, բազմաձեւ եւ
բեկոյթներով, կրքի արտայայտութեան
զանազանութեամբ, հոգեկան վիճակներու
մին միւսէն տարբեր երանդաւորումներով,
որոնց եթէ անդրադառնալու կարողութիւն
ունի արուեստագէտը, իր գործն ալ բնա-
կանաբար կը ստանայ բեղուն այլազանու-
թիւն: Շիրվանդադէ անխտելիօրէն խոր

դիտող մըն է կեանքին: Շօշափած է ան
ընկերային, ընտանեկան, բարոյական,
մտաւորական կեանքի երեւոյթներ, եւ շօ-
շափած այն բոլոր հարցերը որ ծնունդ
կ'առնեն դէպքերու իրական ընթացքէն, եւ
մարդկային հոգւոյն զոհունակ ու աղե-
խարշօրէն սրտածմլիկ ապրումներէն: Իր
ծննդավայրը, Թիֆլիսը, եւ Պաքուի բան-
ուորական միջավայրին ապրումներն ու
մթնոլորտը հաւասարապէս կը պատկերա-
նան իր գործերուն մէջ: Զգալի է իր մէջ
յեղաշրջումը դադափարի եւ տպաւորու-
թիւններուն՝ որոնց ենթարկուած է հեռ-
զհեռէ վիպագիրը. իր անդրանիկ արտա-
դրութիւններէն արդէն կը նշմարենք որ
մեծապէս ազդուած է Պաքուի աշխատա-
ւորական եռուղեւէն. Հրդեհ մալապո-
ծարանումը եւ Գործակատարի յիշատա-
կարանիցը, իսկական զրադէտի գործեր,
ապացոյցներ են թէ ինչպէս երիտասարդ
գրագէտը կ'ուսումնասիրէ կեանքը, եւ թէ
ինչպէս զեղարուեստական արտայայտու-
թեամբ պատկերացումներ ստեղծել դիտէ:
Շահի, նիւթապաշտութեան, բարոյական
անկումներու այդ ոստանէն պիտի ներ-
շնչուի տակաւին աւելի ուշ՝ տալու իր
խնամատարը, տալու մանաւանդ իր
Քառսը՝ ուր կու գան կը միանան իր տա-
ղանդին բոլոր զեղեցիկ կողմերը հոգեբա-
նական ու նկարագրական: Ուսանողական
կեանքի արձագանք են Նորերից մէկը,
Կրակը՝ պատմութեան քաղաքային
կեանքը, յեղափոխական ու մտաւորական
չարժումները մարմին կ'առնեն Շրջանից
արտաբնուած վիպակին եւ Արսէն Դիմաֆ-
սեան մեծ վէպին մէջ: Ծննդավայրի մի-
ջավայրին եւ հոգեբանութեան ազդեցու-
թիւնը անջնջելի կերպով կ'ապրի իր մէջ: